EUROPEAN INSURANCE
AND OCCUPATIONAL PENSIONS AUTHORITY

VUOSIKERTOMUS 2015

Tiivistelmä (FI)

Tiivistelmä

Vakuutuksilla ja ammatillisilla lisäeläkkeillä on taloudessa tärkeä rooli. Vakuutustoiminnan arvo on yli kaksi kolmannesta EU:n BKT:stä [1], joten se muodostaa merkittävän osuuden rahoitussektorista, ja ottamalla kantaakseen riskejä ja aktivoimalla säästöjä se vaikuttaa osaltaan talouskasvuun sekä rahoitusvakauteen. Ammatilliset lisäeläkkeet ovat yhtä tärkeitä: sen lisäksi, että ne vaikuttavat talouteen, ne suojaavat eläkkeellä olevia köyhyysriskiltä. EIOPA perustettiin vuonna 2011 riippumattomaksi EU:n valvontaviranomaiseksi, jonka keskeisiä vastuualueita ovat rahoitusjärjestelmän vakauden tukeminen, markkinoiden ja rahoitustuotteiden avoimuuden varmistaminen sekä vakuutuksenottajien ja eläkejärjestelmien jäsenten ja edunsaajien suojaaminen. EIOPAn vuosikertomuksessa 2015 kerrotaan viranomaisen tärkeimmistä saavutuksista ja annetaan tietoa siitä, miten EIOPA hallinnoi sille osoitettuja varoja tavoitteidensa saavuttamiseksi.

EIOPAn vuosikertomuksessa 2015 kerrotaan viranomaisen tärkeimmistä saavutuksista sen pyrkiessä seuraaviin tavoitteisiin:

- kuluttajansuojan vahvistaminen,
- laadukas ja oikea-aikainen sääntely,
- valvonnan lähentymisen, johdonmukaisuuden ja laadun varmistaminen,
- rahoitusvakauden tukeminen sekä
- kehittyminen modernina ja asiantuntevana viranomaisena.

Vuosikertomuksessa on myös tietoa siitä, miten EIOPA hallinnoi varoja, jotka sille on osoitettu näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

[1] Noin 70 % vuonna 2014 - Lähde: Eurostat ja EIOPA EU/EEA vakuutus- ja jälleenvakuutusalan tilastot https://eiopa.europa.eu/financial-stability-crisis-prevention/financial-stability/statistics

TIETOLAATIKKO: Viisi tärkeintä saavutusta vuonna 2015

- Vakuutusalaa koskevan yhteisen sääntökirjan valmistuminen: toisen kokoelman laatiminen Solvenssi II:n teknisistä täytäntöönpanostandardeista ja ohjeista.
- Valvonnan toteutus: Uuden strategisen lähestymistavan kehittäminen kattavaa riskipohjaista, ennalta ehkäisevää kehystä varten liiketoiminnan valvontaan ja ensimmäisen matkapuhelinvakuutuksia koskevan aihekohtaisen arvioinnin toteuttaminen.
- Prosessin ja menetelmien käyttöönotto riskittömän korkokannan julkaisemista varten kuukausittain Solvenssi II:n mukaisesti.
- Yleiseurooppalainen henkilökohtainen eläketuote (PEPP): EIOPAn yleiseurooppalaisen henkilökohtaisen eläketuotteen luomiseen liittyviä vaatimuksia koskevassa kuulemisasiakirjassa esittämä konsepti.
- Romanian vakuutusalan tilinpäätöstarkastelu ja stressitesti.

Kuluttajansuojan vahvistaminen

Kuluttajansuojan alalla merkittävä kehitysaskel on ollut uuden **strategisen lähestymistavan hyväksyminen kattavaksi riskipohjaiseksi ja ennalta ehkäiseväksi kehykseksi liiketoiminnan valvontaan**. Kyseessä on keskeinen työkalu liiketoiminnan riskien tarkasteluun EU:n tasolla. Se rakentuu vahvaan tietämykseen kuluttajakäyttäytymisestä, suhteellisuusperiaatteeseen ja yritysten käyttäytymiseen liittyvien riskien ennakointiin ajoissa sekä kuluttajille aiheutuvien vahinkojen ennaltaehkäisyyn unionissa. **Aihekohtaiset arvioinnit** ovat strategiassa keskeinen elementti. Matkapuhelinvakuutuksesta tehtiin tällainen analyysi pilottihankkeena. Vuonna 2015 EIOPA laati indikaattorit sen määrittämiseksi, tarvitaanko tietyssä tapauksessa viranomaisen toimia, ja paransi näin valmiuksiaan **soveltaa tuoteinterventiota vakuutuspohjaisissa investointituotteissa**.

EIOPAn työ eturistiriitojen ehkäisemiseksi vakuutuspohjaisten investointituotteiden suorassa ja välillisessä myynnissä eteni komissiolle annettuun tekniseen neuvontaan, jotta voitaisiin antaa toimintalinjoja koskevia suosituksia tilanteen tunnistamiseen ja hallintaan. EIOPA on johtanut monialaista työtä **avaintietoasiakirjan (KID)** kehittämiseksi paketoituja ja vakuutuspohjaisia sijoitustuotteita (PRIIP-tuotteita) koskevan asetuksen mukaisesti. Vuoden 2015 ensimmäisellä puoliskolla järjestettiin kaksi julkista kuulemista, joista ensimmäinen koski optimaalisen mallipohjan kehittämistä tietojen esittämiseen kuluttajaystävällisellä tavalla ja toinen keskittyi tuoteriskien, suorituksen ja kustannusten laskentamenetelmiin. Avaintietoasiakirjojen mallipohjat on myös testattu kuluttajilla. Lisäksi järjestettiin julkinen kuuleminen syksyllä 2015 teknisten sääntelystandardien

Tiivistelmä

luonnoksesta PRIIP-tuotteiden avaintietoasiakirjojen osalta. Ammatillisten lisäeläkkeiden osalta EIOPA laati **raportit ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toimittamista kustannus- ja maksutiedoista** sekä ennen liittymistä että liittymisen jälkeisissä vaiheissa ja maksuperusteisten järjestelmien jäsenten investointivaihtoehtojen osalta. Huomion kohteena olivat erityisesti aiheet, joihin on puututtava tehokkaan päätöksenteon varmistamiseksi omassa eläkejärjestelmässä.

Laadukkaan ja oikea-aikaisen sääntelyn tarjoaminen

EIOPAn merkittävin saavutus sen olemassaolon aikana on ollut **vakuutuksia koskevan yhteisen sääntökirjan** valmistuminen vuonna 2015. **Toisen kokoelman laatiminen Solvenssi II:n teknisistä täytäntöönpanostandardeista ja ohjeista** direktiivin johdonmukaisen ja lähennetyn täytäntöönpanon varmistamiseksi tammikuusta 2016 alkaen päätti viranomaisen Solvenssi II:n sääntelyohjelman. Laadinnan jälkeen painopiste siirtyi täytäntöönpanon seurantaan valmistautumiseen sekä johdonmukaisten valvontakäytäntöjen edistämiseen.

Viranomainen valmistautui myös **riskittömän korkokannan** julkistamiseen kuukausittain, joka on yksi sen tärkeä Solvenssi II:n mukainen tehtävä. Riskitön korkokanta mukautuksineen määrittää suurelta osin vakuutusteknisen vastuuvelan, joka yritysten on asetettava vakuutus- ja jälleenvakuutusvelvoitteille, sekä käytettävissä olevan pääoman määrän vakavaraisuuspääomavaatimuksen kattamiseksi.

EIOPA antoi panoksensa myös Euroopan komission tarkasteluun, joka koski **vakuutusalan asemaa infrastruktuuri-investoinneissa**, ja asetti vahvat kriteerit toteutuskelpoisille infrastruktuurihankkeille. Toteutuskelpoisten infrastruktuurihankkeiden vakavaraisuusvaatimukset on mitoitettu tarkasti ottaen huomioon erilaiseen kohteluun johtavat riskit. Hyötyäkseen tästä kohtelusta vakuutusyhtiöiden on tehtävä tarvittavat due diligence toimet osana tämän monimutkaisen ja heterogeenisen omaisuusluokan tehokasta riskinhallintaa. Infrastruktuuri-investoinnit saattavat olla erittäin tärkeitä vakuutusalalle, sillä pitkäaikaisuutensa vuoksi ne voivat sopia hyvin pitkän aikavälin sitoumuksille. Ne myös lisäävät sijoitussalkkujen hajauttamista ja luovat pohjan laajemman talouden kestävälle kasvulle.

EIOPA on myös ollut aktiivinen kansainvälisesti osallistumalla kansainvälisen vakuutusvalvojien järjestön toimintaan ja edistänyt osaltaan **perusvakavaraisuuspääomavaatimuksen, suuremman tappioiden kattamiseen osallistumisen ja kansainvälisten pääomavaatimusten** kehittämistä, joilla kaikilla tuetaan tasapuolisten toimintaedellytysten luomista kansainvälisesti.

Sääntelyn kehittäminen jatkui ammatillisten lisäeläkkeiden osalta **ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta annetun direktiivin muutoksilla**. Yksilöllisten eläkkeiden osalta EIOPA sai aikaan huomattavaa edistystä vastaamalla neuvontapyyntöön (hyväksytty tammikuussa 2016, EIOPAn BoS) ja kehittämällä konseptin **yleiseurooppalaiselle henkilökohtaiselle eläketuotteelle**, joka toimii pohjana uudistukselle. Tämä työ voi muuttaa yksilöllisten eläkemarkkinoiden dynamiikkaa EU:ssa ja sitä kautta vaikuttaa merkittävästi pääomamarkkinaunionin luomiseen. Markkinoiden kehitystä koskevan kertomuksen ja ensimmäisen EU:n laajuisen ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten rekisterin avulla saadaan parempi kokonaiskuva EU:n eläkemarkkinakentästä.

Valvonnan lähentymisen, johdonmukaisuuden ja laadun takaaminen

EIOPAn pyrkimys taata valvonnan laatu ja johdonmukaisuus koko EU:n alueella toteutuu kahdenvälisissä keskusteluissa ja haastavassa palautteessa kansallisille toimivaltaisille viranomaisille. EIOPA osallistuu myös aktiivisesti valvontakollegioihin sekä tarjoaa työkaluja ja neuvontaa sisäisten mallien käytössä sekä kouluttaa ja auttaa tietojen keräämiseen ja jakamiseen tarkoitetun infrastruktuurin ja järjestelmien käyttöönotossa.

Vuonna 2015 EIOPAn valvontaryhmä teki **19 kahdenvälistä vierailua** kansallisten toimivaltaisten viranomaisten luokse ja antoi palautetta Solvenssi II:n toteutuksen valmistelusta, riskinarviointikehykseen liittyvistä kansallisista toimista sekä valvontakäytännöistä ja -prioriteeteista. Keskusteluissa kansalliset toimivaltaiset viranomaiset saivat tukea ratkaistakseen esteet, joita ne olivat havainneet Solvenssi II:n edistämän yhteisen valvontakulttuurin kehittämisessä. Valvontaryhmä toimi myös toisena puheenjohtajana ohjauskomiteassa, joka johtaa **Romanian vakuutusalan tilinpäätöstarkastelua ja stressitestiä**, joka kattaa yli 80 prosenttia Romanian vakuutusmarkkinoista. Molemmat toimenpiteet saatiin päätökseen heinäkuussa 2015. Viranomainen julkisti raportin, joka sisältää useiden vakuutusyhtiöiden osalta merkittäviä tarkistuksia tilinpäätökseen ja niitä vastaaviin vakavaraisuusasteisiin, sekä useita valvontatoimenpiteitä. Toimenpide todettiin luotettavaksi, ja se on tärkeä kuluttajansuojan parantamisessa ja luottamuksen palauttamisessa Romanian vakuutusalaan.

EIOPAn jatkuva aktiivinen **osallistuminen ja koordinointi kollegioissa** paransi kollegioiden toiminnan ja keskustelujen johdonmukaisuutta. EIOPAn kollegioryhmä koordinoi kaikkien kollegioiden koordinointisopimusten allekirjoitusta vuonna 2015. Koordinointisopimuksissa esitettiin jaettavia tietoja koskevat vaatimukset sekä määritettiin jäsenten roolit ja vastuualueet.

Tiivistelmä

Edistääkseen yhteistä lähestymistapaa "vastaavanlaisissa" maissa toimivien vakuutusyritysryhmittymien vakavaraisuusaseman valvontaan EIOPA antoi **lausunnon ryhmittymien vakavaraisuuslaskennasta vastaavuuden yhteydessä**. Lausunnossa esitetään useita valvontakäytäntöjä, jotka liittyvät hyväksyttävän oman varallisuuden ryhmittymän tason saatavuuden arviointiin, ja sillä pyritään takaamaan yhtenäiset menettelyt ja johdonmukaiset käytännöt. Sisäisten mallien osalta EIOPA antoi ajankohtaisen **lausunnon sisäisten mallien soveltamisen valmistelusta**. Lausunnossa käsiteltiin kolmea osa-aluetta, joilla esiintyvät erot johtaisivat epäjohdonmukaiseen riskien mallinnukseen. Lausunnon keskeisessä suosituksessa todetaan, että kansallisten toimivaltaisten viranomaisten tulisi vaatia, että valtiovastuisiin liittyvät riskit otetaan asianmukaisesti huomioon sisäisissä malleissa. EIOPA järjesti **21 koulutusseminaaria** tärkeistä aiheista, jotka määritettiin keskusteluissa kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa painopistealueiksi Solvenssi II:n soveltamisen valmistelussa.

EIOPA jatkoi edelleen työtään **valvontakäsikirjan** laatimisessa. Työn tarkoituksena on koota yhteen Solvenssi II:n eri osa-alueita koskevia hyviä valvontakäytäntöjä. Vuonna 2015 laadittiin suositukset valvontaviranomaisten riskinarviointikehyksistä ja niiden valvonnasta keskeisillä alueilla, joihin kuuluvat hallinto, yrityksen riski- ja vakavaraisuusarvio (ORSA), investointipolitiikka, henki- ja vahinkovakuutustoiminta, ryhmävalvonta ja sisäiset mallit.

EIOPAn tekemän raportointivaatimusten yhtenäistämistyön pohjalta laadittiin infrastruktuuri tietojen keräämiseen, hallintaan, käsittelyyn ja jakamiseen. **Ensimmäinen vuotuinen yksittäisten raporttien ja ryhmäraporttien keruu** toteutettiin valmistelevan menettelyn pohjalta EIOPAn keskustietorekisterin avulla. Uudet **raportointiluokitukset mahdollistavat nyt täysimääräisen Solvenssi II raportoinnin** ja täyttävät Euroopan keskuspankin lisävaatimukset. Niillä varmistetaan, että tiedot tarjotaan oikeassa muodossa, ja samalla vähennetään kansallisten toimivaltaisten viranomaisten taakkaa. Jotta raportointitaakkaa voitaisiin edelleen vähentää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta, EIOPA on kehittänyt **yrityksille T4U-työkalun**, jonka arvioitu käyttäjäkunta koostuu 1 200 yrityksestä eri puolilla Eurooppaa.

Rahoitusvakauden tukeminen

EIOPA kehitti edelleen tekniikkaa ja työkaluja voidakseen hyödyntää paremmin käytettävissä olevia tietoja finanssivalvonnan tueksi markkinoiden kehitystä ja riskejä koskevassa päätöksenteossa. Ennalta ehkäisevä valvonta perustuu riskien ennustamiseen ja sen varmistamiseen, että niiden hillitsemiseksi tai poistamiseksi ryhdytään toimiin hyvissä ajoin. EIOPA jatkaa ydintuotteidensa (kuten rahoitusvakautta käsittelevien raporttien ja riskikojelaudan) tuottamista, jotta keskeiset päättäjät saisivat kattavan yleiskuvan riskeistä ja haavoittuvuuksista. Vuonna 2015 vakuutusalalla käytettiin yhä useammin EIOPAn tuotteita keskeisenä apuna riskinarvioinnissa.

Asetuksensa mukaisesti EIOPA myös toteutti ensimmäisen EU:n laajuisen **ammatillisia lisäeläkkeitä koskevan stressitestin**. Tavoitteena oli saada kattava kokonaiskuva heterogeenisestä ammatillisten lisäeläkkeiden kentästä Euroopassa, testata määriteltyjen etuuksien ja hybridieläkejärjestelmien kestokykyä epäsuotuisissa markkinaskenaarioissa ja pidentyneen elinajanodotteen valossa, tunnistaa maksuperusteisten järjestelmien mahdollisia haavoittuvuuksia ja paljastaa alueita, joilla on syytä lisätä valvontaa. Arviointiin osallistuivat ne Euroopan talousalueen maat, joissa ammatillisten lisäeläkkeiden sektorin arvo on yli 500 miljoonaa euroa. Tulokset paljastivat, että pitkään matalalla pysytellyt korkotaso tuo tulevaisuudessa merkittäviä haasteita etuusperusteisten eläkejärjestelmien ja lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten kestokyvylle (katso tietolaatikko).

TIETOLAATIKKO: EU:n ensimmäisen ammatillisia lisäeläkkeitä koskevan stressitestin tulokset

- Pitkään matalalla pysytellyt korkotaso tuo tulevaisuudessa merkittäviä haasteita etuusperusteisten eläkejärjestelmien ja lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten kestokyvylle (katso tietolaatikko).
- Ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavat laitokset kestävät suhteessa paremmin elinajanodotteen pidentymistä kuin epäsuotuisia markkinaskenaarioita.
- Näiden vaikutusten vaimentamiseen vaikuttavat voimakkaasti sitoumusten realisoinnin aikataulu sekä kunkin maan elvytys- ja korjausmekanismit.
- Toteutettujen vakavien stressiskenaarioiden tulokset paljastavat useita riskejä ja haavoittuvuuksia, joihin lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten ja valvontaviranomaisten on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Tiivistelmä

Vakuutusalalla pitkään matalalla pysytellyt korkotaso putosi jopa vuoden 2014 stressitestiskenaarion alapuolelle. Matala korkotaso on korostanut valvontatoimien merkitystä, ja sen vuoksi on tarpeen valmistautua kriisitilanteiden varalta. Tämän vuoksi EIOPA on **seurannut aktiivisesti stressitestin suosituksia** sitouttamalla kansalliset toimivaltaiset viranomaiset, keskittymällä maakohtaisiin ja ryhmäkohtaisiin stressitestin tuloksiin ja lisäämällä kriisinhallintavalmiutta. EIOPA on myös julkaissut **lausunnon vankoista periaatteista, jotka koskevat kansallisten toimivaltaisten viranomaisten valmistautumista kriisien ennaltaehkäisyyn, hallintaan ja ratkaisuun**. Varmistaakseen kriisien ennaltaehkäisyä, hallintaa ja ratkaisua koskevan kehyksen johdonmukaisuuden ja muutosten riittävän laajuuden EIOPA on laatinut 14 periaatetta, jotka kansallisten toimivaltaisten viranomaisten odotetaan ottavan huomioon. Lausunnolla edistetään vahvan, lähennetyn järjestelmän luomista rahoituskriisien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan EU:ssa.